

Motion till riksdagen

1986/87:Jo174

Jan Jennehag m. fl. (vpk)

Reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.
(prop. 1986/87:146)

När riksdagen 1985 fattade beslutet om den framtida livsmedelspolitiken formulerades en särskild målsättning för jordbruket i norra Sverige. Med bl. a. hänvisning till Norrlandskommitténs och Livsmedelskommitténs förslag beslöts att produktionen i norra Sverige bör bibehållas i den omfattning som utgjordes av 1984 års produktionsvolym. Skälen till att denna volym skulle bibehållas var jordbrukets stora betydelse för befolkningen, sysselsättning m. m.

När riksdagen våren 1986 räknade upp prisstödet, konstaterades samtidigt att produktionen under det senaste året sjunkit betydligt i den norra delen av landet. Till följd av detta beslöts, utöver ett uppräknat prisstöd, att ett åtgärdsprogram skulle utarbetas där en helhetssyn skulle anläggas på Norrlandsproblematiken. Vad som anfördes särskilt var att hänsyn skulle tas till hela livsmedelssektorns betydelse från beredskapssynpunkt och som underlag för regionens sysselsättning.

När nu regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag till det åtgärdsprogram som riksdagen beställde, så hälsar vi detta med tillfredsställelse. Emellertid har vi en del synpunkter och förslag till ändringar i det föreslagna åtgärdsprogrammet.

Utgångspunkten för våra bedömningar av åtgärdsprogrammet är beslutet från 1985 där det sades att produktionen i stort sett bibehållas på 1984 års nivå. Utifrån dessa kriterier måste åtgärdsprogrammet bedömas som otillräckligt, därför bör också vissa förändringar och kompletteringar göras.

Innan vi går in på de ändringar och tillägg som vi anser vara nödvändiga vill vi rent allmänt varna för en övertro på att man kan lösa problemen med norrlandsjordbruket med olika slags kombinationssysselsättningar. Lönsamhetsproblem i heltidsjordbruk kan självfallet inte lösas med att möjligheter till inkomstförstärkning ordnas utanför jordbruket. Kombinationsföretag kan således endast utgöra kompletteringar till befintliga jordbruksföretag som även framdeles måste utgöra grunden för norrlandsjordbruket. Det senare sagt utan att nedvärdera de möjligheter som finns för att bygga upp kombinationsföretag.

Vi vill också understryka det viktiga i att prisstödet till jordbruket i norra Sverige följer prisutvecklingen. I detta sammanhang vill vi också tillbakavisa påståendet i propositionen att prisstödet förra året höjdes med 100 milj. kr., utöver det nya beräkningsunderlag som framtagits av jordbruksnämnden.

I det följande berör vi de avsnitt i propositionen där vi föreslår ändringar, samt förslag till åtgärder utöver vad som föreslås i propositionen.

Mot. 1986/87
Jo174

2.6.3 Investeringsstöd och stöd till särskilt skuldtyngha jordbruksföretag

Under budgetåret 1985/86 har 40 milj. kr. lämnats som stöd till särskilt skuldtyngha jordbruksföretag, varav drygt 30 milj. kr. till norra Sverige. Nu sägs i propositionen att situationen för dessa nu bör ha förbättrats under senare delen av år 1986. Om ytterligare insatser bedöms vara nödvändiga så skall detta då ske inom de medelsramar som föreslås ställas till respektive läns förfogande.

Nu motsägs detta av lantbruksstyrelsen som redovisar att enligt deras bedömning så fanns hösten 1986 ca 120 företag i de fem nordligaste länen där ett omedelbart behov fanns av villkorslån eller motsvarande åtgärder. Medelsbehovet för dessa företag beräknades till totalt 50-60 milj. kr.

Enligt vår bedömning är det inte möjligt att lösa dessa problem inom nu föreslagna medelsramar. Därför bör regeringen, efter hörande av lantbruksstyrelsen, återkomma till riksdagen i tilläggsbudget med förslag om stöd till särskilt skuldtyngha jordbruksföretag.

2.6.4 Utvecklingsprojekt, forsknings- och försöksverksamhet samt rådgivning och fortbildning

I åtgärdsprogrammet föreslås 4 milj. kr. att användas för ökad forsknings- och försöksverksamhet. När det gäller forsknings- och försöksverksamhet vill vi understryka vad SLU har anfört som primära mål för jordbruksforskningen i norra Sverige. Det är angeläget att tillräckliga resurser här ställs till förfogande och att forskningsinsatserna får en långsiktig karaktär. Det måste nog bedömas som svårt att rekrytera och behålla kvalificerad personal för forskning och utvecklingsarbete om man inte ställer långsiktighet i utsikt.

I linje med detta vill vi därför förslå att det sker en upprustning av resurserna vid Röbbäcksdalen, samt att man även bör överväga frågan om en ombildning av densamma till en självständig institution inom SLU. Här måste självfallet åtgärderna inriktas på en betydligt längre period än föreslagna tre år. Vi vill också förslå att de föreslagna 4 miljonerna får användas under det första året, samt att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om medel för nästkommande budgetår.

2.6.5 Medelsbehov och genomförande

I propositionen föreslås att ett belopp av 100 milj. kr. skall ställas till förfogande för åtgärdsprogrammet under en treårsperiod. Som vi inledningsvis anför måste utgångspunkten för åtgärdsprogrammet vara att riksdagens beslut om målsättning för Norrlandsjordbruket fullföljs. Med detta som bakgrund kan det svårligen bedömas vilket medelsbehov som behövs, men så mycket kan dock antagas att 100 milj. kr. fördelade på sju län och över tre år icke kan vara tillfyllest. Det torde därför krävas att åtgärdsprogrammet startas upp och att man årligen anslår de medel som anses erforderliga.

Vi föreslår därför att föreslagna 100 milj. kr. får användas under budgetåret

Övriga åtgärder

I det upprättade åtgärdsprogrammet för Norrlandsjordbruket och i propositionen berörs även andra frågor som tydligen avses att behandlas senare. Huruvida dessa åtgärder kommer att förläggas riksdagen för beslut framgår inte i propositionen. Vi vill därför aktualisera ett par sådana som vi anser vara av stor vikt.

Nyetablering

En förutsättning för långsiktigt bestående produktion är att en tillräcklig nyrekrytering sker till jordbruket. Nu framgår i departementets promemoria att frågan om nyetablering bör behandlas efter det att lantbruksstyrelsen återkommit i frågan. Självfallet har vi förståelse för att pågående utredningsarbete bör slutföras innan helhetslösningar kan läggas, men denna fråga är av sådan dignitet för Norrlandsjordbruket och för att beslutad målsättning skall uppfyllas, så att vissa åtgärder nog bör vidtas i avvaktan på ytterligare förslag som kan komma från lantbruksstyrelsen. De åtgärder som nu lämpligen kan genomföras är startbidrag och räntestöd som på sin tid föreslogs av Norrlandskommittén.

Främjande av lokal produktion

En geografiskt spridd livsmedelsindustri är viktig av många skäl, t. ex.:

- försörjningsförmågan i en krissituation
- för sysselsättningen
- för möjligheten att ta tillvara produkter med speciella kvalitetsegenskaper
- för möjligheterna att få avsättning för råvaror.

För att utveckla livsmedelsindustrin har samhällets uppköp – kommuner, landsting och stat – stor betydelse. Genom att regelmässigt gynna lokala produkter kan samhället motverka ytterligare utglesning av förädlingsindustrin. De negativa effekterna av detta torde vida överstiga eventuella merkostnader. Reglerna för offentlig upphandling bör därför snarast ändras så att lokal produktion sätts i första rummet om det utifrån en helhetslösning är positivt från regionalpolitiska utgångspunkter.

Samma regler för prioritering av lokal produktion bör gälla även andra produkter eller tjänster som är av betydelse för sysselsättningen inom området och/eller för beredskapen.

Hemställen

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslås

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om stöd till särskilt

skuldyngda jordbruksföretag,

Mot. 1986/87

Jo174

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de av regeringen föreslagna 4 milj. kr. för utvecklingsprojekt, forsknings- och försöksverksamhet samt rådgivning och fortbildning får användas under det första budgetåret, samt att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om medel för nästkommande år,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om medelsbehov och genomförande, dvs. att de av regeringen föreslagna 100 000 000 milj. kr. används under budgetåret 1987/88 och att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om medel för budgetåret 1988/89,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om räntestöd och startbidrag vid nyetablering,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om främjande av lokal produktion.

Stockholm den 11 maj 1987

Jan Jennehag (vpk)

John Andersson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Paul Lestander (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)